

POSTANOWIENIE

Dnia 22 września 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marcin Łochowski

w sprawie z powództwa D. K. i A. J.
przeciwko [...] Bank spółce akcyjnej w W.
o ustalenie i zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 22 września 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej pozwanego
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 15 grudnia 2021 r., sygn. akt I ACa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od [...] Bank spółki akcyjnej w W. na rzecz D. K. i A. J. kwoty po 2700 (dwa tysiące siedemset) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Pozwany [...] Bank S.A. w W. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z 15 grudnia 2021 r., zaskarżając ten wyrok w części, tj. w zakresie punktów II. i III., wnosząc o jego uchylenie w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na występujące w sprawie istotne zagadnienia prawne:

- 1) Czy w świetle zasady pewności prawa, gwarantowanej przez art. 2 Konstytucji RP, dopuszczalna jest ocena naruszenia przez przedsiębiorcę przepisów prawa, przy zawieraniu umowy konsumenckiej, dokonywana z

uwzględnieniem wykładni orzeczniczej tychże przepisów, ukształtowanej przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej na wiele lat po zawarciu umowy przez strony, czy też ocena ta winna odnosić się do standardów obowiązujących w dacie zawierania umowy?

2) Czy ocena sytuacji konsumenta, w jakiej znalazłby się on, gdyby w umowie nie zawarto kwestionowanego postanowienia umownego, dokonywana w ramach badania przesłanki rażącego naruszenia interesów konsumenta (art. 385¹ § 1 k.c., art. 385² § k.c.), może zostać dokonana wyłącznie na podstawie treści pozostałych postanowień umownych z wyłączeniem postanowienia kwestionowanego, czy powinna być dokonywana także z uwzględnieniem otoczenia społeczno-gospodarczego w chwili zawarcia umowy, specyfiki rynku usług finansowych i zawieranych na rynku w zakresie tych usług umów, a także czy badanie wystąpienia przesłanki „rażącego naruszenia interesów konsumenta” może ograniczać się do zbadania postanowień kwestionowanej umowy oraz ustalenia na tej podstawie dysproporcji praw i obowiązków wynikających z umowy na niekorzyść konsumenta, czy też raczej winno uwzględniać wytyczne i wskazówki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w zakresie ustalania znaczącej nierównowagi praw i obowiązków stron, stanowiącej odpowiednik polskiego kryterium rażącego naruszenia interesu konsumenta, w zakresie w jakim Trybunał wskazuje na konieczność porównania stosowanych przez przedsiębiorcę metod ustalania wartości miernika waloryzacji znajdującego zastosowanie do umowy będącej przedmiotem sporu, ze zwykle stosowanymi metodami ustalania wartości tych mierników, jak również czy powinno uwzględniać porównanie rzeczywistej wartości mierników stosowanych przez przedsiębiorcę, z wysokością mierników stosowanych na rynku, w chwili zawarcia umowy będącej przedmiotem postępowania?

3) Czy zmiana treści postanowień umowy w drodze zawarcia aneksu do umowy, eliminująca na mocy woli stron postanowienia, które pierwotnie mogłoby być uznane za niedozwolone, względnie za nieważne, skutkuje tym, iż Sąd oceniając postanowienia umowy winien uwzględnić stan rzeczy aktualny na dzień zamknięcia rozprawy i tym samym aktualną normatywną treść umowy, czy też winien ocenić jedynie pierwotną treść umowy, nie uwzględniając jednocześnie

okoliczności, iż strony wykonywały umowę w oparciu o jej pierwotną treść jedynie przez krótki czas obowiązywania kwestionowanych postanowień, a także, że zawarcie przez strony aneksu do umowy stanowiło wyraz ukształtowania sytuacji kredytobiorcy w sposób korzystny ekonomicznie dla niego z uwzględnieniem zmieniających się okoliczności społeczno-gospodarczych i potwierdzało aktualność zamiaru gospodarczego kredytobiorcy i dalszej realizacji celu umowy?

Ponadto skarżący wskazał na potrzebę wykładni przepisu prawnego, tj. art. 385¹ § 1 k.c., wywołującego rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych w zakresie interpretacji pojęcia „głównych świadczeń stron” w odniesieniu do umowy kredytu hipotecznego waloryzowanego kursem waluty obcej.

W odpowiedzi na skargę powodowie wnosili o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, względnie o jej oddalenie oraz zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (postanowienie Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02; z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08).

Sformułowane przez skarżącego zagadnienie prawne nie czynią zadość tym wymaganiom. Przede wszystkim przedstawione przez skarżącego problemy nie stanowią zagadnień nowych. Wszystkie były już przedmiotem licznych wypowiedzi Sądu Najwyższego i TSUE. W zakresie pierwszego zagadnienia prawnego wystarczy wskazać, że oceny, czy postanowienie umowne jest niedozwolone (art. 385¹ § 1 k.c.), dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy (zob. m.in.

uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17; wyrok TSUE z 13 listopada 2017 r., C-186/16, Ruxandra Paula Andriciuc i in. przeciwko Banca Românească SA, pkt 58). Odpowiedź na drugie zagadnienie prawne, na co wskazuje sam skarżący w uzasadnieniu skargi kasacyjnej, wynika z orzecznictwa TSUE, analizowanego razem z brzmieniem dyrektywy 93/13 oraz załącznika do niej (k. 10 skargi). Kwestia aneksu do umowy (trzecie zagadnienie prawne) była również przedmiotem licznych wypowiedzi zarówno Sądu Najwyższego, jak i TSUE (zob. np. uchwałę Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17; wyrok Sądu Najwyższego z 14 lipca 2017 r., II CSK 803/16, oraz wyroki TSUE: z 9 lipca 2020 r., C-452/18, XZ przeciwko Ibercája Banco SA, pkt 25-28; z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, I.W., R.W. przeciwko Bank BPH, pkt 46-49).

Natomiast oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie wykładni przepisów prawa budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) wymaga wykazania, jaki konkretny przepis prawa, zastosowany w danej sprawie, jest przedmiotem rozbieżnej wykładni w judykaturze sądowej i na czym rozbieżność ta polega, co wymaga przytoczenia orzeczeń sądów wydanych w takich samych lub istotnie zbliżonych stanach faktycznych, względnie, jaki konkretny przepis prawa, zastosowany w danej sprawie, wymaga interpretacji ze strony Sądu Najwyższego, z czego potrzeba ta wynika i z jakich powodów dotychczasowy dorobek doktryny i orzecznictwa jest w tej mierze niewystarczający. Nieodzowne jest ponadto, podobnie jak w przypadku przyczyny kasacyjnej określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., wykazanie związku między oczekiwaną od Sądu Najwyższego wykładnią prawa a wynikiem postępowania kasacyjnego (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 października 2002 r., II CZ 102/02; z 29 lipca 2015 r., I CSK 980/14; z 19 czerwca 2018 r., IV CSK 56/18).

Wykładnia art. 385¹ § 1 k.c. w kontekście pojęcia „głównych świadczeń stron” w aktualnym orzecznictwie Sądu Najwyższego nie budzi wątpliwości. Klauzule przeliczeniowe zastrzeżone w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego do waluty obcej wyroku określają główne świadczenie kredytobiorcy (zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z 4 kwietnia 2019 r., III CSK

159/17; z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 27 lipca 2021 r., V CSKP 49/21; z 3 lutego 2022 r., II CSKP 415/22). Na takim stanowisku stoi też TSUE (zob. np. wyroki: z 20 września 2017 r., C-186/16, Ruxandra Paula Andriciuc i in. przeciwko Banca Românească SA, pkt 37; z 20 września 2018 r., C-51/17, OTP Bank Nyrt. I OTP Faktoring Követeléskezelő Zrt przeciwko Teréz Ilyés i Emil Kiss, pkt 68; z 14 marca 2019 r., C-118/17, Zsuzsanna Dunai przeciwko ERSTE Bank Hungary Zrt, pkt 48; z 3 października 2019 r., C-260/18, Kamil Dziubak i Justyna Dziubak przeciwko Raiffeisen Bank International AG, pkt 44). Nie ma zatem potrzeby dokonywania ponownej interpretacji art. 385¹ § 1 k.c. na tej płaszczyźnie.

Według Sądu Najwyższego, nie ma przy tym innych przyczyn uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, w szczególności nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz stosownie do art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r. poz. 1800 ze zm.) obciążył pozwanego kosztami postępowania kasacyjnego.